

Kościół świętych Piotra i Pawła oraz świętego Andrzeja

2012-09-14

Na ukośnym fryzie makiety równoległym do ulicy Grodzkiej znajdują się opisy w brajlu przedzielone herbem Krakowa. Makieta przedstawia dwa kościoły - świętych Piotra i Pawła oraz św. Andrzeja z kompleksem budynków klasztornych sióstr klarysek.

Po prawej stronie makiety nad angielskim opisem w brajlu stoi kościół św. Andrzeja. Kościół jest najlepiej zachowaną budowlą romańską w Krakowie, wybudowaną w drugiej połowie XI wieku. Fasada trzynawowej świątyni zwieńczona jest dwoma wieżami - na dole cztero, a w wyższych partiach ośmiobocznymi. Romańskie wieże przykryte są barokowymi hełmami. Brak okien w dolnych partiach i okienka strzelnicze świadczą o tym, że obiekt wypełniał kiedyś zadania obronne. Wchodził w skład podgrodzia zamku Wawelskiego zwanego Okołem. W chwilach nagłego niebezpieczeństwa dawał schronienie okolicznym mieszkańcom. Np. podczas najazdu Tatarów w 1241 r.

Wyższe kondygnacje wież ozdobione są typowymi romańskimi oknami zwanymi biforiami. Na niższych kondygnacjach występują pojedyncze okna zwieńczone półkolistym łukiem. A jeszcze inny rodzaj romańskich okien rozdzielonych dwiema kolumnami (tryforium) zdobi górną część fasady kościoła od strony ul. Grodzkiej. Budowa dachu pozwala oddzielić nawę główną od prezbiterium zamknięte od wschodu znacznie niższą absydą. Wejście od ulicy Grodzkiej otacza niewysoki murek, na którym wisi kolejna makieta, do której dojdziemy, obrazująca biforium romańskie. Do kościoła przylegają budynki klasztorne zakonu sióstr klarysek, które przybyły tu w pierwszej ćwierci XIV wieku. Siostry do dziś żyją w surowej regule św. Klary nie wpuszczając za tzw. klauzurę osób postronnych.

Nad opisem w języku polskim znajdujemy wczesnobarokowy kościół Piotra i Pawła, zwieńczony wielką kopułą nakrywającą skrzyżowanie nawy głównej z transeptem, czyli nawą poprzeczną. Kopuła jest jednym z dominujących akcentów panoramy starego Krakowa. Kościół wybudowany na planie krzyża łacińskiego dla jezuitów, należy do najwybitniejszych osiągnięć architektury polskiej XVII wieku. Wzorowany na rzymskim kościele Pana Jezusa (Il Gesu) był pierwszym w Krakowie obiektem barokowym. Budowę kierował przede wszystkim Jan Trevano, nadworny budowniczy Zygmunta III Wazy sprowadzony do Polski pod koniec XVI wieku dla przeprowadzenia odbudowy zamku wawelskiego po pożarze. Dużą rolę odegrał też nadworny kaznodzieja, ks. Piotr Skarga inicjator budowy kościoła zwanego też bazyliką królewską, pochowany w krypcie pod centralną częścią prezbiterium.

Charakterystycznym elementem architektury kościoła jest typowa dla baroku fasada zdobiona znakomitą dekoracją kamieniarską. Była wzorem dla wielu budowanych w następnych latach kościołów w Polsce. Wyższa kondygnacja zwieńczona jest kartuszem z herbem Snopek dynastii Wazów. We wnękach po obu stronach okna doświetlającego nawę główną stoją figury świętych Zygmunta i Władysława - patronów polskich królów z dynastii Wazów i dobrodziejów tego kościoła. Wnęki dolnej kondygnacji zajmują figury czterech świętych z zakonu jezuitów. Obie kondygnacje zdobią liczne pilastry, czyli płaskie filary wtopione w ścianę.

Przykościelny plac, dawny cmentarz, odgradzony jest od ulicy Grodzkiej szeregiem dwunastu

późnobarokowych rzeźb apostołów, ustawionych w początkach XVIII wieku na wysokich, kamiennych cokołach połączonych metalową balustradą. Nasza makietą usytuowana jest u stóp pierwszego posągu z lewej. Zniszczone przez warunki atmosferyczne oryginały rzeźb, zostały zastąpione przez ich późniejsze repliki. Figurę św. Piotra ufundował Jan Paweł II niedługo po wybraniu go na Stolicę Piotrową.

Kościół przechodził różne koleje losu. Po kasacie zakonu jezuitów w drugiej połowie XVIII w. był przez pewien czas kościołem garnizonowym, a nawet cerkwią prawosławną. Nie zrealizowano austriackiego projektu przeniesienia tu katedry oraz grobów królewskich, by katedra wawelska mogła być kościołem garnizonowym. Po wyburzeniu parafialnego kościoła Wszystkich Świętych tu przeniesiono siedzibę parafii. W 2010 r. kościół stał się trzecim - po Katedrze Wawelskiej i Skałce - panteonem narodowy.

Pomiędzy klasztorem klarysek, a kościołem świętych Piotra i Pawła znajduje się niewielki dziedziniec, do którego od ulicy Grodzkiej prowadzi późnobarokowa bramka. Po drugiej stronie dziedzińca stoi dawny klasztorny budynek gospodarczy wzniesiony na przełomie wieków XVI i XVII wieku. W XIX stuleciu była tu szkoła, po II wojnie światowej - archiwum państwowe. Obecnie używany jest na cele biurowe.

[Tekst do odsłuchania \(mp3\)](#)